

Nr 195

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss
upprustning av Djurgården m. m.*

(4:e avd.)

I propositionen nr 183 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 29 oktober 1964, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att av djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel överföra ett belopp om 5 milj. kr. till djurgårdsfonden att användas på sätt i propositionen föreslagits.

Djurgårdsnämnden, som upphörde vid utgången av juni månad 1964, hade enligt sin av Kungl. Maj:t den 16 maj 1958 (nr 204) utfärdade instruktion bl. a. att beträffande statens mark på Djurgården »verkställa en allmän planläggning i fråga om markens användning för parkändamål, statliga och andra offentliga byggnader samt enskild bebyggelse». I enlighet härmed överlämnade nämnden den 12 januari 1964 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet förslag till dispositionsplan för Kungl. Djurgården i Stockholm.

Med skrivelse den 14 maj 1964 överlämnade nämnden också ett den 21 april 1964 dagtecknat avtal mellan å ena sidan djurgårdsnämnden och Kungl. Djurgårdens förvaltning — i fortsättningen benämnd djurgårdsförvaltningen — samt å andra sidan Stockholms stads gatunämnd angående iståndsättning, underhåll och vård av rekreationsområdena på Kungl. Djurgården. Avtalet skulle gälla under förutsättning av Kungl. Maj:ts och Stockholms stadsfullmäktiges slutliga godkännande. — Med samma skrivelse överlämnade djurgårdsnämnden också en mellan djurgårdsförvaltningen och Stockholms stads gatunämnd den 21 april 1964 ingången överenskommelse angående vissa omedelbara åtgärder för upprustning av rekreationsområdena på Södra Djurgården samt förbättring av trafik- och parkeringsförhållandena därstädes, vilken överenskommelse biträtts av nämnden.

Beträffande den närmare innebörden av dispositionsplanen jämte upprättade överenskommelser samt häröver avgivna remissyttranden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 3—13).

Departementschefen har bl. a. anfört följande.

För egen del ansluter jag mig till den grundsyn, som dispositionsplanen ger uttryck åt med avseende på den ifrågavarande djurgårdsmarkens värde från park- och rekreationssynpunkt och även — såvitt gäller vissa delar

av den — från kulturhistorisk synpunkt. Att slå vakt om dessa naturvärden och tillse, att de icke förstöres genom en alltför långt driven exploatering framstår som ett angeläget intresse. En grundläggande förutsättning för att detta skall kunna ske på ett rationellt och framsynt sätt är att till grund för fortsatta ställningstaganden finnes en noga genomtänkt dispositionsplan för området.

Om den nu framlagda dispositionsplanen kan allmänt sägas, att den i tillämpliga delar synes överensstämma med regionplanen för Stockholmsområdet och med 1952 års generalplan för Stockholm. Samråd har även ägt rum med stadens myndigheter i syfte att planen skall kunna inordnas i den reviderade generalplan för staden, som är under utarbetande. Vad beträffar dispositionsplanens karaktär kan syftet med planen givetvis icke vara att i detalj binda fortsatta överväganden. Redan med hänsyn till exempelvis den osäkerhet, som föreligger i fråga om de eventuella trafikledningarnas framtida draging genom djurgårdsområdena, är något sådant icke möjligt. Planen får i stället betraktas som en markägarens särskilda översiktsplan, som avser att tillhandahålla underlag och ange de allmänna riktlinjerna för den fortsatta behandlingen av markfrågorna. Med denna syn på planen kan jag i likhet med de i ärendet hörda remissinstanserna i allt väsentligt ansluta mig till de målsättningar, som innefattas däri.

Någon ytterligare exploatering av den kronan tillhöriga djurgårdsmarken för nya ändamål bör sålunda i princip icke ske. För vissa inom området redan befintliga institutioner kan det emellertid bedömas bli nödvändigt att i framtiden medge viss ytterligare markexploatering. Jag tänker då närmast på universitetsområdet vid Frescati och de institutioner som har sin verksamhet i anslutning därtill. Den reservation, som härvidlag göres, bör emellertid förenas med krav på att vid en sådan utbyggnad största möjliga hushållning iakttages med tillgänglig mark, så att intrånget på de för rekreatiönsändamål disponibla områdena begränsas till vad som är absolut nödvändigt. Vad i övrigt angår planen vill jag allmänt ansluta mig till vad i denna uttalar om angelägenheten av att park- och rekreationsområdena ges en sammanhängande form. Från denna synpunkt ter det sig bl. a. önskvärt, att de på Norra Djurgården belägna skjutbanorna vid Stora Skuggan flyttas bort. Deras läge medför en delning av omgivande friområden på ett sätt som minskar dessas användbarhet. Den närmare tidpunkten för bortflyttningen får bli beroende av när annan från olika synpunkter acceptabel förläggning av verksamheten blir möjlig.

I dispositionsplanen behandlas vidare de åtgärder, som bör vidtagas med sikte på en upprustning av de berörda park- och rekreationsområdena. Det gäller upprustning av parkbestånden, utbyggnad av vägnätet, en längre driven differentiering av motor- och gångtrafiken, reglering av avloppsförhållandena samt ombyggnad och modernisering av vissa delar av djurgårdsförvaltningens byggnadsbestånd.

Vissa av de angivna åtgärderna är sådana, att Stockholms stad bör ha ett direkt intresse av att de kommer till stånd. Med hänsyn härtill har överläggningar ägt rum mellan å ena sidan djurgårdsnämnden och den under riksmarskalksämberet sorterande djurgårdsförvaltningen såsom företrädare för kronan samt å andra sidan Stockholms stads gatunämnd såsom företrädare för staden med sikte på att uppnå en principuppställning angående ansvarsfördelningen i fråga om olika slag av upprustnings- och underhållsarbeten. Överläggningarna har lett till ett i det föregående redovisat preliminärt avtal, som allmänt kan sägas lägga ansvaret för upp-

rustning och underhåll av vägnätet samt för renhållning och belysning på staden samt ansvaret för den egentliga parkvården på djurgårdsförvaltningen. I principavtalet förutsattes att detta successivt kompletteras med särskilda överenskommelser mellan djurgårdsförvaltningen och gatunämnden, i vilka de erforderliga upprustningsåtgärderna för olika delar av Djurgården och de därmed förenade kostnaderna närmare preciseras. En första sådan överenskommelse avseende Södra Djurgården har redan träffats, däri staden påtagit sig anläggningsarbeten till en kostnad av sammanlagt ca 2 milj. kr.

I såväl principavtalet som den särskilda överenskommelsen om Södra Djurgården har djurgårdsförvaltningen allmänt förutsatts vidtaga snara åtgärder för en intensifiering av parkvården. Djurgårdsnämnden har i den skrivelse, varmed principavtalet underställts Kungl. Maj:ts prövning, redovisat vilka åtgärder som med hänsyn härtill bör vidtagas och vilka kostnader som följer därmed. En kostnadsberäkning har även gjorts såvitt avser den i dispositionsplanen förutsatta regleringen av avloppsförhållandena och upprustningen av byggnadsbeståndet. De olika åtgärderna, som är av engångskaraktär och beräknas kunna genomföras under en tioårsperiod, har bedömts representera ett sammanlagt medelsbehov av ca 4,5 milj. kr. Härutöver erfordras visst ökat utrymme för det löpande parkunderhållet. Då de medel, som djurgårdsförvaltningen f. n. disponerar för löpande driftsändamål — arrende- och hyresinkomster, räntemedel från den s. k. djurgårdsfonden etc. — icke förslår för att täcka angivna kostnader, bör enligt nämnden särskilda resurser ställas till förfogande för ändamålet. Därvid anses ett lämpligt arrangemang vara att av vissa hos statskontoret redovisade exploateringsmedel — vilka härrör från djurgårdsnämndens markförsäljning och f. n. uppgår till ca 50 milj. kr. — taga i anspråk 5 milj. kr. Kapitalbeloppet föreslås tillfört den nyssnämnda djurgårdsfonden och jämte den successiva avkastningen på beloppet bli disponerat för de ifrågakvarande upprustningsåtgärderna och för ett förbättrat fort-löpande underhåll.

För egen del finner jag det naturligt att, då en ordning nu eftersträvas som innebär att berörda ännu icke exploaterade områden såvitt möjligt bevaras för rekreations- och friluftssändamål, åtgärder vidtages för att försätta dessa områden i ett sådant skick, som verkligen gör dem lämpliga för en dylik användning. Jag finner det likaså naturligt — med hänsyn till det särskilda värde som ifrågakvarande områden har för huvudstadens befolkning — att Stockholms stad på ett väsentligt sätt deltar i kostnaderna för den föreslagna upprustningen. Vad angår den inventering, som skett av erforderliga förbättringsåtgärder, finner jag icke någon anledning till erinran. Den principuppställning som träffats med staden angående fördelningen av det ekonomiska ansvaret för dessa finner jag också utgöra en rimlig avvägning.

För det upprustningsarbete, som det ansetts ankomma på markägaren och närmast då djurgårdsförvaltningen att ombesörja, synes en förstärkning av förvaltningens resurser av den storleksordning som djurgårdsnämnden föreslagit böra komma till stånd. Med hänsyn härtill och då det icke synes föreligga anledning till erinran mot förslaget att i angiven utsträckning taga i anspråk de ifrågakvarande markexploateringsmedlen, tillstyrker jag sålunda, att av desamma 5 milj. kr. tillföres djurgårdsfonden för att på sätt Kungl. Maj:ts senare beslutar disponeras för de aktuella upprustningsändamålen.

Beträffande angivna hos statskontoret redovisade exploateringsmedel må nämnas, att en del därav erfordras till bl. a. täckning av vissa på kronan ankommande ännu icke reglerade kostnader i anslutning till den verkställda markexploateringen på Djurgården. Återstående medel — frånräknat då det belopp som enligt det föregående torde tillföras djurgårdsfonden — har avsetts att vid lämplig tidpunkt bli överförda till statens allmänna fastighetsfond. Avsikten är, att då närmare klarhet vunnits om återstående anspråk på ifrågavarande medel ställning skall tagas till frågan om dessas slutliga disposition.

Utskottet. Den i förevarande proposition framlagda dispositionsplanen för Djurgården avser dels att klarlägga vilka delar som i fortsättningen skall skyddas från vidare exploatering, dels att ange hur dessa områden bör disponeras och upprustas för att på bästa sätt kunna tjäna rekreations- och friluftssändamål. Utskottet, som med tillfredsställelse konstaterar att en sådan plan nu framlagts, finner den också för sin del väl ägnad att läggas till grund för fortsatta ställningstaganden i fråga om berörda markområden. I likhet med departementschefen ansluter sig utskottet till den grundsyn som planen därvid givit uttryck åt rörande bl. a. angelägenheten av att slå vakt om de naturvärden det här gäller ävensom att — i därav berörda delar — beakta de kulturhistoriska synpunkterna. Utskottet vill i anslutning härtill särskilt understryka att någon ytterligare exploatering för nya ändamål av den kronan tillhöriga djurgårdsmarken i princip icke bör ske.

I propositionen föreslagna åtgärder för upprustning av parkbestånden, intensifiering av parkvärden, utbyggnad av vägar samt nybyggnad och modernisering av vissa delar av djurgårdsförvaltningens byggnadsbestånd m. m. tillstyrkes jämväl av utskottet ävensom att kostnaderna härför bestrids på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, vilket bl. a. förutsätter att av djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel ett belopp om 5 milj. kr. överföres till djurgårdsfonden.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att av djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel överföra ett belopp om 5 milj. kr. till djurgårdsfonden att användas på sätt i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 29 oktober 1964 föreslagits.

Stockholm den 8 december 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Ivar Johansson, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Söderberg, Mårtensson, Källqvist och Sundin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, fröken Elmén, herr Nilsson i Göingegården, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Uddevalla, Andersson i Knäred, Fagerlund, Löfroth och Heidenberg.